Пам'ятайте про Україну!

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК · UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 30 Montgomery St Jersey City N J 07302
Телефони: (201) 434-0237, (201) 434-0807
з Ню Йорку (212) 227-4125
УНСоюз (201) 451-2200
з Ню Йорку (212) 227-5250

РІК XC. Ч. 90. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СУБОТА, 14-го ТРАВНЯ 1983 · ЦЕНТІВ 25 CENTS · JERSEY CITY and NEW YORK, SATURDAY, MAY 14, 1983 · No. 90. VOL. XC.

Представники католицької телекомунікаційної мережі відвідали Папу

На світлині, що була поміщена в офіціозі „Ль'Оссерваторе Романо", Папа Іван Павло II розмовляє з єпископом Л. Е. Желіно та В. Левом.

Ню Йорк, Н.Й. — Пресова служба католицької телекомунікаційної мережі в ЗСА інформує, що голова Ради Директорів цієї мережі єпископ Луїс Е. Желіно і її президент інж. Василь Лев відвідали Папу Івана Павла II, щоб поінформувати його про працю цього нового католицького агентства на терені ЗСА.

Католицька телекомунікаційна мережа була заснована у 1982 році і вона подає щоденно свої передачі з Емпаєр Стейт Біллінг в Ню Йорку сателітом Вестар IУ до 12-ох телевізійних станцій на терені ЗСА. Першим президентом цієї телевізійної мережі, яка передає в такий найбільш модерний спосіб Слово Боже, є українець інж. В. Лев. Його вибрано на цей відповідальний пост з-поміж 200 кандидатів завдяки його професійним успіхам в сателітній мережі фірми Белл іГовелл.

Єпископ Л. Е. Желіно і В. Лев інформують про прихильність та зацікавлення Папи Івана Павла II їхньою працею та дальшими можливостями пересилати Слово Боже найновішими засобами технології. Папа Іван Павло II, який подорожує по світі більше як будь-який інший голова Католицької Церкви, має особливе зрозуміння і похвалу для всіх можливостей ширення науки Христової.

СЕНАТ НЕ ПРИЙНЯВ БЮДЖЕТУ УРЯДУ

Вашінгтон. — Не зважаючи на республіканську незначну більшість в Сенаті і раніші запевнення лідера республіканської більшости сен. Говарда Бейкера, що Сенат затвердить проєкт бюджету, ця справа набрала цілком іншого обороту.

Процедура дискусії над бюджетом і пропозиції демократів про зупинення зменшення податків, що їх думав ввести в життя президент Роналд Реген, були головною причиною зneохочення і поспішного голосування в Сенаті, яке не випало в користь Уряду. 52 сенатори голосували проти прийняття бюджету, а 48 за прийняттям. Серед 52-ох було сім республіканців, які голосували спільно з демократами. Не маючи іншого виходу, лідери обидвох партій погодились відіслати проєкт знову до сенатської бюджетової комісії для внесення змін.

Члени названої комісії заявили, що вони діятимуть тепер в порозумінні з лідерами політичних партій і Адміністрацією і висловили надію, що на протязі чергових 10-ох днів справу бюджету знову можна буде пропонувати повному Сенатові.

Після дев'ятьох днів пожвавлених дискусій над проєктом бюджету і висліду в голосуванні сен. Г. Бейкер погодився на спільне консультативне засідання з демократами для перегляду цілости проєкту. Оптимісти думають, що бюджет Уряду буде затведжений може з в дещо змодефікованій версії, а песимісти кажуть, що тільки у випадку зниження видатків на оборону і збільшення на соціяльні програми Адміністрація Р. Регена зможе добитись затвердження бюджету. В противному випадку демократи висунуть свій проєкт, так як це вони зробили у Палаті Репрезентантів.

Економічні аналітики турбуються, що довгі торги над проєктом бюджету зможуть негативно відбитись на загальному економічному стані, який, особливо в останньому півріччі, почав поправлятися.

В ПОЛЬЩІ ПОГЛИБЛЮЮТЬСЯ РОЗКОЛИ

Варшава, Польща. — Польський уряд генерала Войцєха Ярузельского дозволив опублікувати минулого четверга, статтю в тижневій газеті „Політика" яка є відповіддю на критику режиму Ярузельского і його тактики боротьби з забороненою „Солідарністю". Стаття в „Політиці" не тільки захищає тактику Ярузельского від нападів совєтського тижневика закордонної політики „Новоє время", але і дає відсіч власним польським „твердолобим" в лоні польської комуністичної партії.

Совєтський напад був спрямований безпосередньо проти „Політики", а посередньо проти її колишнього головного редактора, а сьогодні заступника прем'єр-міністра, дорадника Ярузельского Мєчислава Раковского. Західні дипломати і польські політичні експерти зрозуміли цю совєтську статтю як перестерогу Москви відносно її незадоволення загальним станом у Польщі і безпорадністю режиму Ярузельского.

„Політика" представляє праґматичне крило польської комуністичної партії, яке групується навколо Раковского, а тому оборона Раковского і „Політики" була не тільки відповіддю на напади тижневика „Новоє время", але в статті одночасно є цілий ряд контрударів по „твердолобих".

У цьому самому числі „Політики" є також стаття речника польського уряду Єжи Урбана, в якій він кидає світло на спроби „твердолобих" використати совєтські напади в тижневику „Новоє время" для посилення своїх позицій в боротьбі за владу. Урбан пише: „Вони думають, що достатньо є зарядити гармату клаптиком паперу".

Журналісти „Політики", які написали статтю-відповідь на совєтську критику побоювалися, що їх стаття не буде опублікована. Рішення надрукувати статтю можливо було прийняте у вівторок на спеціяльному засіданні політбюра.

„Новоє время" не називало імени Раковського, але говорило, що „Політика" „алерґічно реаґує на згадку про правдивий соціялізм".

Совєтська стаття можливо була реакцією на скриту фракційну боротьбу, яка проходить в лоні польської комуністичної партії. Заплянoване засідання центрального комітету, де мали розглядати різниці поглядів і встановити одну лінію, відклали на невизначений час.

Якби там не було, стаття в „Новоє время" і тим більше відповідь на неї в „Політиці" говорять про чвари вже не тільки між фракціями польської правлячої верхівки, але і про непорозуміння між Москвою і Варшавою, вони говорять про нові ускладнення і невизначеність положення в Польщі, яке за останній час ускладнилося відновленням нових масових демонстрацій на вулицях польських міст, приєднанням лідерів старих державних профспілок до Леха Валенси відносно вимог вільних і конкуренційних профспілок, наближенням приїзду Папи Івана Павла II.

Сам Раковскі в інтерв'ю італійській журналістці Оріяні Фаллячі заявив: „Партія розвалилася на частини, інтелектуальо і політичо вона збанкротувала. Вона нездатна організувати суспільство, вивести країну з катастрофи і, що більше, захистити її".

СОВЄТИ ЗАБОРОНЯЮТЬ САХАРОВУ ВИЇЗД НА ЗАХІД

Москва. — Совєтськке пресове агентство ТАСС повідомило 11-го травня ц.р., що Андрей Сахаров не отримає дозволу на виїзд з СССР, тому що він „знає державні тайни".

Ця заява перекреслює всі поголоски про це, що згаданий совєтський фізик-науковець і лавреат Нобеля в 1975 році, зможе зайняти становище професора фізики на віденському університеті. Пресовий комунікат агентства ТАСС між іншим каже:

„В совєтській пресі писалося кілька разів, що Сахаров, по суті його наукової роботи, є людиною яка посідає особливо важливі державні і мілітарні секрети . З тих причин і також з причини крайової безпеки, він є позбавлений можливості виїхати за кордон".

Дружина проф. Сахарова, Єлена Боннер, заявила, що від травня 1968 року її муж не мав доступу до жадних тайн, додаючи, що коли б він хотів їх будь кому передати, він міг би це зробити в Москві. Вона додала, що на ділі проф. Сахаров не має наміру емігрувати, але хоче повернутися до Москви із заслання в місті Горькій.

В Америці

ПЕРША ЛЕЙДІ НЕНСІ Реген, яка вже від довшого часу особисто допомагає урядовим і приватним інституціям та організаціям поборювати наркоманію, головно поширення наркотиків серед молоді і дітей, шукає тепер ефективних спільників, які допомогли б поширити цю справу і надати їй крайового значення. Одним із перших зголосився відомий актор Майкел Лендон, який мав відвагу признатися, що і його дочка вживала наркотики, але пізніше, довідавшись про руйнуючу силу цього середника, зуміла своєчасно покинути цю звичку і повернулась до нормального життя. Н. Реген отримала багато інших пропозицій, переважно від колишніх споживачів наркотиків, які тепер хотіли б допомогти іншим позбутись цього налогу, який зруйнував не одне молоде життя.

НЮЙОРКСЬКА ПОЛІЦІЯ І спеціяльні службовці від поборення наркотиків арештували 16 осіб з-посеред так званої середньої кляси американців — пожежників, колишніх поліціянтів тощо, які займалися торгівлею наркотиками на велику скалю, доставляючи їх „малим торгівцям" для розпродажі. Прокуратор Стерлінг Джансон, в компетенцію якого входять також справи поборення торгівлі наркотиками, заявив, що обвинувачені особи спроваджували до східніх стейтів ЗСА велику кількість героїни і кокаїни. Обвинувачених в цій „торгівлі" є більше осіб, але поліція перевіряє їхню пов'язаність зі згаданою групою. Особливо загроженими є молодші члени цієї контробанди, серед яких є бібліотекар Колюмбійського університету, власник театру на Бродвеї та інші. Покищо поліція не подала прізвищ підозрілих осіб поки ведеться слідство в тій справі.

СЛУЖБОВЦІ ФЕДЕРАЛЬНОГО Бюра Інвестиґацій (ФБІ) ведуть слідство серед федеральних працівників, які, на їхню думку, передають пресі клясифіковані, тобто засекречені урядові матеріяли, що їх опісля несовісні кореспонденти використовують у своїх писаннях, розкриваючи те, що повинно бодай тимчасово залишитися таємницею. Наприклад, на зовні продістався матеріял про засідання Крайової Ради Безпеки, на якому обговорювалася стратегія протидії проти совєтських і кубинських впливів в країнах Центральної Америки. Цей матеріял у великій частині був надрукований на пів сторінки у виданні „Ню Йорк Таймсу" з 7-го квітня ц.р. До того часу він вважався дуже засекреченим матеріялом Ради і її голова Вілліям Кларк домагається тепер від ФБІ перевірки цілої справи, щоб викрити хто саме передавав матеріял газеті.

Г. ЛІПШИСА ДЕПОРТУВАЛИ ДО ЗАХІДНЬОЇ НІМЕЧЧИНИ

Чикаго, Ілл. — Речники Департаменту справедливости заявили, що на підставі судового рішення з 1982 року Ганса Ліпшиса, в Литві народженого німця, який під час Другої світової війни був старшиною спеціяльної групи СС-ів затруднених в концентраційному таборі в Авшвіці-Біркенав, депортували до Західньої Німеччини.

Г. Ліпшис є другою особою, яку еміграційні власті депортували до закордонної країни на протязі останніх 30-ох років. Ніл М. Шер, діючий директор бюра для спеціяльних слідств в Департаменті справедливости заявив, що його бюро вже віддавна домагалося депортації Ліпшиса із ЗСА, але справа тривала довго, бо Західня Німеччина не радо погоджується на прийняття позбавлених американського громадянства осіб

Численні свідки під час тривання процесу над Ліпшисом доказували, що він особисто брав участь у винищуванні цивільного населення у згаданих концтаборах, підмовляючи також інших до такого ж вбивства. Особливу ненависть він виявляв у відношенні до жидів, які тисячами гинули в газових камерах Авшвіцу і Біркенав.

Совєти підтримують законопроєкт М. Біяджі

Вашінгтон. — Нюйоркський щоденник „Дейлі Нюз" інформує у своєму виданні з 12-го травня ц.р., що Совєтський Союз дуже зацікавлений і згідний підтримувати всякими способами законопроєкт конгресмена Маріо Біяджі, демократа з Бронксу, Ню Йорк, який пропонує, щоб З'єднані Стейти Америки припиили всяку допомогу тим країнам, які перетримують в себе колишніх нацистів чи воєнних злочинців.

В інформації згадується, що зараз на другий день до вашінгтонського бюра конгресмена М. Біяджі з'явився Бладімір Цимбал, третій секретар совєтської амбасади, щоб висловити йому признання і запевнити про підтримку його заходів урядом Совєтського Союзу.

Деякі політичні спостерігачі звертають увагу на скору реакцію совєтської амбасади, люди якої майже систематично „облягають" Капітоль з метою впливати на поодиноких законодавців та їхніх помічників. Інші знову кажуть, що СССР напевно використає законопроєкт Біяджі для своїх пропаґандивних цілей.

Появилася книжка О. Воропая про голод в Україні

Бостон, Масс. — Виданням Фонду Катедр Українознавства при Гарвардському університеті появилася, написана англійською мовою, 64-сторінкова книжка авторства відомого українського етнографа і літературознавця Олекси Воропая п.з. „Дев'яте коло". Змістом цього видання є спогади автора-очевидця із часів Великого голоду в Україні 1932-33.

Редактором цієї книжки є історик і науковий співробітник Українського Наукового Інституту при Гарвардському університеті (УНІГУ) д-р Джеймс Мейс. Він теж є автором передмови в цьому виданні, в якій він обзнайомлює американського читача з українським народом, його історією і культурою, як також д-р Мейс у цій передмові згадує Тараса Шевченка: „Вони (українці) мають багату культуру, з якої вони горді; центральною постаттю їхньої літературної традиції є поет Тарас Шевченко, бард XIX сторіччя, який народився кріпаком, а піднісся на найвищий рівень культурного мільє російської імперії". Д-р Дж. Мейс рівнож коротко накреслює причину штучно створеного голоду в Україні Сталіном і його клікою, що довело до трагічного голодоморного катаклізму українського народу.

У книжці є і передмова самого її автора О. Воропая, який на початку її, як мотто, кладе слова з поеми Данти Аліґ'єрі „Божественна комедія", уривок із частини „Пекло" (дев'яте і останнє коло) „... Коли я про-

(Продовження на стор. 3)

Кен Блум — будує бандури і навчає про бандури

Джерзі Ситі, Н. Дж. (Л. Волянська). — Читачі щоденника в останніх кількох роках уже більш-менш звикли до того, що „Свобода" знайомить їх з багатьма культуротворцями не-українцями, які проте працювали і працюють в більшій чи меншій мірі для розвитку української національної культури. Ці всі мистці, про яких мова, прибули нещодавно з України і бодай географічно були пов'язані з Україною, що була для них місцем проживання. Для культури в Україні вони працювали, бо там для них був теж їхній „варстат праці."

Але ось до редакції недавно прибув молодий чоловік, американець, який багато знає про українську бандуру, грає на ній, вчить, як її будувати, і пише про бандуру і бандуристів. Його ім'я і прізвище — Кен Блум; батьки його — американці, але діди виїхали з України ще перед революцією з Ніжина — це діди з батькового боку; а діди з материного боку — родина Кац, походять з Одеси. Малим хлопцем Кен Блум часто чув розмову українську, але з часом розуміння мови він утратив і почував себе тільки американцем, студіюючи англійську мову в університеті у Каліфорнії, звідки він походить; а потім перекинувся навіть на студії права. Проте музика завжди була його доменою і замилуванням, включно з будуванням музичних інструментів, чого він навчився у свого батька, бизнесмена, „гоббі" якого — праця з деревом, будування теж музичних інструментів. Згодом він набув професійні знання з цієї ділянки людської творчости в коледжі.

Музика, майстер бандури і інструктор гри на бандурі Кен Блум на відвідинах у редакції „Свободи".

Молодий Кен залюбки грав на гітарі, ще з дитинства вмів і побудувати її, але врешті розчарувався гітарою і звернув свій погляд на більш незвичайні

(Продовження на стор. 3)

У світі

АЛЕКСАНДЕР СОЛЖЕНІЦИН отримав у вівторок у Бакінґгемському палаці премію ім. Темплетона за 1983 рік за його вклад у релігію. Після рідкісної подорожі зі стейту Вермонт, де тепер живе автор книжки „Архіпелаг ҐУЛаг", він отримав 175,000 долярів премії. Солженіцин здобув уже в 1970 році Нобелівську премію за свій вклад у літературу. Тепер перший раз православний християнин отримав премію ім. Темплетона за вклад у релігію.

ДЖЕРЕЛА КАТОЛИЦЬКОЇ Церкви в Польщі повідомили, що 70-літній священик Стефан Дзєжек з Каліша був засуджений на два місяці ув'язнення за спроби організувати збір матеріяльних фондів для допомоги жертвам військового стану в країні.

ЗАХІДНЬОНІМЕЦЬКИЙ журналіст Ґерд Гайдеманн, який наробив гамору з нібито щоденником Гітлера, заявив у середу, 11-го травня, у Штутґарті, Західня Німеччина, що він придбав підроблені томи щоденника від торгівця в Штутґарті, який гандлював нацистськими пам'ятками. У той самий час повідомляють, що цей гандляр нацистськими пам'ятками сам підробив щоденник Гітлера. Журналіст Гайдеманн придбав 60 томів щоденника для журналу „Штерн" від 46-літнього втікача зі Східньої Німеччини Конрада Фішера. Цей ошуст відомий також під іменем Конрад Куяв. Штутґартська газета „Штутґартер нахріхтен" повідомила також, що шахрай був каліграфістом і художником, який написа „щоденник" на протязі останніх кількох років. Газета продовжуватиме свою розповідь про Фішера. Шахрай Фішер вже перед тим продавав ентузіястам нацизму і вченим історикам різні гітлерівські „документи", включно з сумнівним третім томом біографії диктатора.

НЕ ЗВАЖАЮЧИ НА ДЕЯКЕ похолодіння американсько-китайських відносин, в середу, 11-го травня, в Пекіні була підписана угода про наукову і технологічну співпрацю між ЗСА і Китаєм. Угода охоплює співпрацю в таких ділянках як ядерна фізика, транспорт, аеронавтика, біомедицина та інші. Документи угоди були опрацьовані і підписані на третій сесії спільної комісії, яка працювала від вівтірка.

ЗІ СТОЛИЦІ КОЛЮМБІЇ Боготи повідомляють, що ліві партизани напали в середу, 11-го травня, на станицю поліції в селищі Павхіль у південнозахідній частині країни, вбиваючи 4-ох поліціянтів і доводячи таким чином число своїх жертв до 37 осіб за останні 48 годин. У збройних сутичках від понеділка загинули 23 партизани і 14 вояків і поліціянтів.

З ПОЖОВКЛИХ ЛИСТКІВ

ВЕЛИКИЙ ГОЛОД НА СТОРІНКАХ „СВОБОДИ"

ДЮРАНТІ ВИНУЄ СЕЛЯН ТА РОБІТНИКІВ ЗА ГОЛОД У РОСІЇ

Понеділок, 28 листопада 1932

Кореспондент нюйоркського „Таймсу" каже, що голод загрожує здійсненню большевицьких соціялістичних плянів пятилітки.

Москва (СССР). — Кореспондент газети „Ді Ню Йорк Таймс" Дюранті далі подає відомости про голод, що охопив міліони населення Радянщини. Дюранті каже, що в цьому завинили самі селяни та робітники, які відмовилися виконувати накази комуністичної партії, зв'язані з переведенням в життя пятилітки. Крім того міліони селянства подалися до міст та в промислові райони для праці при розбудові індустрії, а робітництво на фабриках і заводах не трималося своїх місць, бо все переходило з одної фабрики до другої, шукаючи собі ліпших умов праці та життя. Це значно зменшувало продуктивність робітництва й дизорганізувало фабрично-заводську промисловість.

На примусову колєктивізацію сільського господарства селянство відповідало саботажами й масовим нищенням живности, а потім скороченням посівної площі й старанням продукувати лише те, що потрібне було для власного виживлення. В той час большевики, щоб дістати гроші на здійснення плянів пятилітки, мусіли все збільшувати свій експорт сільсько-господарських продуктів з огляду на зниження цін на світових ринках. Це все привело до

(Продовження на стор. 3)

Бавнд Брук, Н. Дж.

Неділя, 15-го травня 1983 року

Згадаймо самі і пригадаймо іншим!

ВШАНУВАННЯ ПАМ'ЯТІ ЖЕРТВ ВЕЛИКОГО ГОЛОДУ В УКРАЇНІ в 1932-33 РОКАХ

Бавнд Брук, Н. Дж.

ПРОГРАМА:

9 год. вранці — БОЖЕСТВЕННА ЛІТУРГІЯ В ЦЕРКВІ-ПАМ'ЯТНИКУ

11 год. перед пол. — СОБОРНА ПАНАХИДА

3:30 год. по пол. — ЖАЛОБНА АКАДЕМІЯ-КОНЦЕРТ В УКРАЇНСЬКОМУ КУЛЬТУРНОМУ ЦЕНТРІ

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Svoboda USPS (30-420 ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302.
Subscription: 1 year — $40.00, 6 months — $22.00, 3 months — $12.00. UNA members $1.25 a month. Change of address — $1.00. Make check or money orders payable to "Svoboda".
Postmaster: Send address changes to:
"Svoboda" • P.O. Box 346 • Jersey City, N.J. 07303
Second Class Postage paid at Jersey City, N.J.

Американські єпископи і атомова зброя

Крайова конференція католицьких єпископів в минулому тижні 238 голосами проти 9-ох прийняла резолюцію, яка поручає припинення усяких дослідів, продукції і розташування будь-якого роду атомової зброї. Проблема перегонів у зброєнні між двома суперпотугами — ЗСА і СССР — це найперша і найболючіша проблема всього людства, бо всесвітня історія вчить, що коли накопичується щораз більше зброї, то швидше чи пізніше її власники починають нею користуватися. Тому головною журбою західнього бльоку НАТО було зберегти „балянс" збройної потуги Сходу і Заходу. Америка, втративши монополь атомової зброї в наслідок успішної шпигунської роботи совєтського апарату —(проникнення совєтських шпигунів до американської і англійської верхівки), дивилася завжди на атомову зброю, як на засіб відстрашення єдиного потенціялу аґресора, яким є СССР.

Роналд Реґен відступив від принципу шукати договорення з СССР щодо „обмеження" різних родів стратегічної зброї та проголосив принцип редукції атомового арсеналу. Поведене Реґеном дозброювання Америки, щоб надолужити занедбання ділянки оборони в останньому десятиріччі, породило острах, що зростає загроза третьої світової війни. Народився пацифістичний рух, зручно підсилюваний комуністами, і виринула вимога „замороження" існуючого арсеналу атомової зброї. Президент Реґен і Пентаґон були і є проти такого „замороження" на теперішньому рівні, бо воно дало б перевагу Совєтському Союзові, який „наздігнав і перегнав" Америку головно числом далекосяжних ракет з атомовими „головками".

Цей пацифістичний рух і галас у країнах Західньої Европи за „замороження" існуючого стану атомової зброї безумовно мав вплив на дебати також американського Єпископату. Не можна цьому дивуватися. Духовенство не тільки не є відірване від народу і його проблем, а, навпаки, найближче цікавиться турботами і настроями мирян. Дебати у Крайовій конференції католицьких єпископів велися довгими тижнями. Серед високих духовників є також люди із консервативним та ліберальним світоглядами, є прихильники різних концепцій. Американське духовенство — однаково католицьке, як протестантське особливо відоме з того, що актуалізує церковні проповіді, заторкуючи в них всі найболючіші сутні проблеми, що ними живе нарід.

Резолюція тієї зорганізованої верхівки американської католицької ієрархії, безумовно не сподобалася тим теперішнім цивільним і військовим людям із державної верхівки, які вбачають в атомовій зброї найкращий засіб для відстрашення совєтської аґресії, бо всім відомо — не тільки фахівцям, а й ляїкам — що у третій світовій війні в атомовій добі не було б переможців ані переможених, бо обидві сторони мають досить нищильної зброї, щоб навіть у відплатній атаці після першого страшного удару винищити ворожий край і мільйони людей. Проте сам президент Реґен не таврував високих духовників за їх голос у цій справі. Він навіть виправдував їх: „Вони хочуть миру і ми хочемо миру" — заявив і додав, що йдеться тільки про різницю думок, як найкраще запевнити мир.

Резолюція Крайової конференції і католицьких єпископів має заголовок „Виклик миру — Господня обіцянка і наша відповідь". Цей документ охоплює 45,000 слів. Президент сказав правду, що судити такий документ можна тільки після докладного перестудіювання його, а не на основі вихоплених з тексту кількох слів чи речень. Автори цієї резолюції, яка не має для Уряду обов'язуючої сили, але має значення, як думка католицької церковної ієрархії, так стилізували її, щоб не наразитися на закид, що вони діяли у співпраці чи по лінії демократичної опозиції з Палати Репрезентантів. Резолюція апелює до обох суперпотуг, раз-у-раз, підкреслюючи відповідальність обох суперпотуг, ЗСА і СССР, за зберігання миру. Тому ця резолюція дала нагоду Президентові ще раз підкреслити, що коли йдеться про мир і безпеку країни,то тут нема демократів ані республіканців, а є тільки американці, американські патріоти.

Римо-Католицька Церква в ЗСА нараховує кругло 50 мільйонів вірних, себто менше, як одна четвертина всього населення. Усе ж це один із чинників, з яким Уряд мусить рахуватися. Очевидно, як уже згадано, у тій масі католиків (як і серед католиків українців) є люди „правіших" і „лівіших" поглядів, є республіканці і демократи, консерватисти і лібералі. Але Роналд Реґен каже правду: можна мати різні погляди на тактику, але всі прагнуть миру і всі є однаковими патріотами своєї батьківщини.

НАКЛЕПИ НА АМЕРИКАНСЬКОГО АДВОКАТА

(В. Д.). — Це не вперше, що „Літературна Україна" провадить наклепницькі напади на українських політичних і культурних діячів, які не погоджуються і протестують проти москобольшевицького поневолення України.

Але 31-го березня 1983 року „Літературна Україна" зробила певний „вийняток", друкуючи огидний і сповнений брехні напад на д-ра Михайла Пізнака з Ню Йорку, який народився в Америці і ніколи не мав того щастя проживати під брутальною диктатурою Москви в Україні.

„Виною" д-ра Пізнака, як виходить з писанини якогось „літератора", що скривається під назвою „Юліан Шульмейстер", було це, що в 1981 році він був у Львові на переслуханні свідків у справі Михайла Деркача, свого клієнта, оборонцем якого він є в американському суді. Єдине питання, що його приписують д-рові Пізнакові, це звернення до одного свідка із запитом, „який лад кращий — радянський чи той, що був до війни, за Польщі?"

І скільки за це йому довелося почути від „літератора" в „Літературній Україні?"

Уже на вступі свого наклепу комуністичний писака зробив непростиму помилку, написавши, що д-р Пізнак був оборонцем Богдана Козія і Михайла Деркача. тим часом він обороняє тільки М. Деркача, чого очевидно не знали ці в КҐБ, які давали інструкції писати напастливі нісенітниці про нього.

Тому, що справа М. Деркача є далі в американському суді, д-р Пізнак взагалі про справу переслухування свідків у Львові нічого не говорить, притримуючися стислої етики адвоката оборонця.

Д-р Пізнак не є політичним емігрантом, бож уродженець Америки, і тому навіть КҐБ не може йому нічого „приписати", як це воно робить із сотками політичних емігрантів з комуністичного „раю". Тому треба було добре „потрудитися", щоб „знайти" його „провину".

Каґебістам треба було „нищити" д-ра Пізнака, як особу та професіоналіста, причіпляючи йому всякі „прогітлерівські погляди" тощо. Ось ці „цвітки" з арсеналу-кузьні брехень КҐБ.

Закидають „літератори", що в 1937 році на з'їзді української молоді в Кліввленді, Огайо, д-р Пізнак „вихвалював" Гітлера і Муссоліні, що є очевидною видумкою. Ще живе багато з учасників конвенції, які можуть підтвердити, що це неправда. На конвенції були дискусії про „двокультурність" української молоді (виховання в українській і американській культурі).

Закидають йому теж, що він був членом якоїсь „Української Націоналістичної Спілки" (в Америці такої організації взагалі не було), що в Українському Народному Домі поліція знайшла „кулемет", який приписано М. Пізнакові. Пише „літератор", що у брата Пізнака, Івана, поліція „викрила" цілий арсенал в 1941 році. На ділі, брат д-ра Пізнака був членом-резервістом в американській Національній ґвардії, члени якої могли брати свої кріси додому й приходити з ними на військові вправи. Цитують нібито його промову на бенкеті „Дністра", що мала „антисемітський" характер. Усі ці „закиди" — це фантазії не дуже то мудрих спеців КҐБ від українців за кордоном.

Звичайно, д-рові Пізнакові також закидують співпрацю з УККА, тому що УККА подарував був 7,314 долярів на потреби УГВР, яка, на думку каґебівських „літераторів", брала „прикази" від Сі-Ай-Ей...

Усе це не тільки вигадки, але що більш, ці приписані „атрибути" д-ві Пізнакові не мали й не мають нічого спільного з виною чи невинністю клієнта д-ра Пізнака.

Цей напад — по-англійськи зветься „керактер ассасінейшен" — цебто нищення характеру людини як такої.

Д-р Пізнак є професійним американським адвокатом, і ветераном американської армії. Він є визначним українсько-американським громадянином і провідником української громади в Америці. Його приїзд до Львова був відомий американському урядові і Департаментові справедливости. Тому представники американської амбасади в Москві привітав його на летовищі, як теж відпоручники цієї амбасади були присутніми на його переслуханні свідків у Львові.

Д-р М. Пізнак є заслуженою людиною в українській громаді в Америці: він довгі роки був правним дорадником УККА І ЗУАДК, був заступником головного предсідника УНСоюзу; був активним провідником в Лізі Української Молоді Північної Америки, Американських Українських Ветеранів, у Республіканській Партії і інших організаціях.

Тому ці безпідставні наклепницькі писання совєтського „літератора" ледве чи когось переконають: це даремний труд, даремна втрата часу і найвищий час такого роду „літераторам" замовкнути, щоб не осмішувати себе і свою „власть імущих".

ПРО ЦЕ І ТЕ

Про пошану для померлих

Проводи — поминки померлих-це одна із найстарших українських традицій, що залишилася у нас з давен-давна і плекається з великим пієтизмом. Їх святкували у різних частинах України в різний час: на Східніх землях в першу неділю або понеділок після Великодня, на Буковині в суботу після Великодня.а у Західній Україні у провідну п'ятницю і суботу. Тут також святкували проводи в перший понеділок після Тройці (Зелених Свят).

У якому, однак це часі не було, українське населення вшановувало в часі проводів своїх померлих, відвідувало їхні гроби, відправляло панахиди та справляло тризни.

З покиненням української землі та переїздом в нові краї поселення, проводи силою обставин дещо змінилися. Нема часу і можливости відвідувати своїх померлих в різні дні після свят Великодня, чи плекати реґіональні навички.

Зате є потреба, а то і конечність продовжувати віковічну традицію згадування тих, що від нас відійшли, тим більше, коли їх тут на вільній землі відходить у засвіти аж надто багато.

Часом, коли проходимо доріжками українського цвинтарища, нам старшим здається немов відвідуємо цілий ряд знайомих, стільки відомих прізвищ видніє на гробах — а все це люди, які будували наше українське життя на нових місцях, які не раз могли б були ще багато в це життя вкласти, коли б не зустріло їх інакше призначення.

Усім їм -тим знаним незнаним належиться пошана і вияв пам'яті живучих, принаймеше один раз у році. Таким днем є тепер Провідна неділя, тому не диво, що вона стягає щораз більше паломників.

Здається, що в обличчі такої кількости померлих, яких гробів тут немає, але є докази їх жахливої смерти, ці проводи для всієї української вільної спільноти в ЗСА мусять мати вийняткове значення. В обличчі такої неймовірної трагедії не може бути ніякого „але", ніякого сумніву, що саме тим померлим треба віддати пошану соборно і всеціло.

Але життя показує інакше.

І хто це говорив, що в обличчі масштату смерти все інше відходить на дальший плян?

О-КА

НА МИСТЕЦЬКІ ТЕМИ

„Віва Бойко" в постановці „Заграви"

Звичайно, раз в рік приїздить до Ню Йорку, тепер уже радше молодий, добре відомий у Канаді український драматичний ансамбль „Заграва" з Торонто, в цей час під головуванням актора Володимира Довганюка. 17-го квітня ц. р., мали ми приємність побувати на сатиричній п'єсі Бориса Будного з Оттави, яка не тільки знаменито розвеселяла публіку, але і розкривала перед глядачами сторінки недомагань із життя нашої, сучасної еміґрації, коли йдеться про сімейні відносини в Канаді, що є тотожні з американськими, нашими. Приклади з п'єси спонукували до роздумування, аналізи і рефлексій, які з сатиричної веселости, переходили в менше веселі похитування головою та в досить сумне, потвердження життєвої правдивости заподаної театральним твором. А саме, що в житті української еміґрації, в сімейному колі знайдемо забагато поверховности, егоїзму, облуди, а то і скритої жорстокости. Тематика п'єси і її зображення сповнене яскравої життєвої актуальности, що заторкує хіба кожного з нас. Можна бути переконаним, що коли б наша громада була поцікавилась ближче та дізналась про пекучу тему п'єси, то половина українського Ню Йорку була б прибула на цю театрально-сатиричну оказію, щоб побачити себе у кривому дзеркалі та посміятись із гіркоти наших днів. Цеж бо все таки цим разом — не власна біда, а чиясь інша. Не дарма в Торонто ставлено цю п'єсу чотири рази.

Хто ж бо не знає, що діти, як тільки зачнуть заробляти на себе в тутешньому світі, не бажають жити більше з батьками, а оце вже зовсім виключене, коли одружаться. Коли ж постарілі батьки ще і в знемозі, їх найкраще віддають доживати свого віку в „Домі для старших"; навіть інколи проти їхньої волі. Кому ж невідомо, що більшість наших молодих людей уникає і сторонить від національно-громадського життя. Між ними є і такі, що морально сходять на манівці (тут любов внучки Бойка з одруженим канадійцем), а дехто на політичному шляху добреде аж до марксистських затуманень (внук Бойка). Так воно є в нашому житті в Канаді, так є в ЗСА. Треба просто дивуватись, що тут ніхто з наших письменників не зумів ще і досі створити подібного театрального твору.

Виходить, що автор п'єси Б. Будний, це рідкісний, цінний і знаменитий обсер-

(Продовження на стор. 3)

Іван Я. Хамуляк

ЩЕ РАЗ ЦЕРКВА...

Приглядаючись до наших внутрішніх суперечок у нашій громаді, часом виглядає, що ми між собою надто вже розсварилися і нема кому нас замирити. Чи дійсно брак в нас авторитетних людей, які репрезентують авторитетні інституції, які можуть і повинні б ті спори довести до якоїсь позитивної розв'язки?

Тут треба дати велике признання нашим Владикам, які виявили охоту й особисту відвагу запропонувати нашій громаді свою допомогу в полагоджуванні тих спорів і пробувати завести якусь конструктивно-творчу атмосферу.

Наші Церкви, як одні із найбільш стабільних інституцій між нами, мають право, потрібні засоби, а теж й обов'язок перед нашою історією, стати тими, що хочуть розсварену громаду замирити і довести до мирної співпраці.

Нема сумніву, що та ініціятива наших Владик знайшла дуже прихильний відгук серед нашого патріотичного громадянства. Якщо нині хтось пробує ту ініціятиву обезцінювати, а то й торпедувати, то наша громада повинна б добре тим людям придивитися, чому вони це роблять. Усі наші Церкви повинні заанґажуватися в ту акцію. Наша здорова громада є заповажна, щоб давати баламутити себе різним безвідповідальним колам.

Наші наукові, професійні, ветеранські, молодечі, а в першу чергу братські союзи, СУА й інші повинні покласти край тим непорядкам. Прийшов час, коли кожний з нас мусить стати і бути порахованим. Тут ідеться про наші Церкви та їх представників. А байдужими ми бути не можемо, бо історія нам цього ніколи не простить.

Порожнечу треба заповняти

По нещаснім XIII Конґресі Українців Америки в нашій громаді наступила констернація. Люди, які здобули УККА, в скорому часі по згаданому конгресі побачили, що здобуті терени не буде легко втримати. Сьогодні вони гейби забарикадувалися і чекають,що буде дальше. Важко припустити, щоб ті люди вірили, що вони мають все під контролею.

Тим більше, що коло людей, яке дивиться на них критично, якщо не ворожо, росте і не знати, де йому буде кінець. Довкола нього кипить і росте непевність. Такий стан триває вже якийсь час, але він не може тривати у безконечність.

Протилежні їм сили чекають на протверезіння їхніх провідників. Якщо воно прийде, будуть зміни у мирний спосіб. Якщо не протверезіють, буде боротьба, якої нам абсолютно не потрібно і її треба уникати.

Деякі нетерпеливі, хочуть вже наступати. Другі, менш аґресивні, але більше розсудливі, бажають мирного полагодження. Хоч з другого боку, важко бачити дійсних ворогів і в тих, що стоять за барикадами. Між ними є багато щирих патріотів, чесних громадян, вони лише впали жертвою хворобливих амбіцій своїх провідників і їм здається, що вони боронять правди.

Отже ту порожнечу, в якій ми сьогодні опинилися, треба заповняти здоровим, творчим, конструктивним змістом. Це не буде важко, бо ми те і робимо сьогодні, без забарикадованого УККА. Живучість і життєздатність нашої громади є очевидна на кожному кроці.

Кожний з нас живе раз і втрачених днів нашого життя ніхто нам не поверне. Ми вже втратили понад два роки і дальше тратити вже не сміємо.

Кому дороге добро нашої громади, наших Церков, нашого народу, не сміє допустити до того, щоб ініціятива наших Владик, лишилася без успіху, безслідно.

Редакція наших братських союзів, професійних, молодечих, жіночих організацій дають причини для оптимізму.

Отець С. Чомко не може закінчити свої акції нічим. Чи він доведе до повної згоди, чи може лише частинної, але він мусить щось нового, щось надійного осягнути. І це суттєве.

Які альтернативи до вибору?

Перша — повна консолідація усіх здорових сил на базі взаємної пошани й охоти щирої співпраці усіх заінтересованих.

Друга — зрушити „імпас" і почати прямувати до якоїсь надійної розв'язки.

Третя — очевидно найгірша — повернутися з нічим.

Якщо не буде першої розв'язки, тоді ще сприятливою може бути друга. До третьої ми абсолютно не повинні допустити.

Друга розв'язка може мати тимчасовий характер і нею може бути: три братські союзи переймають тимчасово на себе ролю нової громадської централі, а всі інші, як професіоналісти, організації молоді, СУА й інші мусять допомагати, лишаючи отворені двері для тих, що сьогодні ще не рішилися.

Олександер Зозуля

КОМУНИ, КОЛГОСПИ І...ГОЛОД

(Перебіг подій)

II.

Сталінські колгоспи

XV з'їзд партії, що відбувся в грудні 1927 року, генеральним секретарем большевицької партії обрав Й. Сталіна. Сталінці легко одержали перемогу, дякуючи тому, що троцькісти не змогли збльокуватись з бухаринцями, що репрезентували теж російських націоналістів. Останні побоювались, щоб ліві (що складались переважно з жидів) не захопили в свої руки влади.

На з'їзді було схвалено сталінський проєкт (редагований Лазарем Каґановічем) про колективізацію, яку мали розпочати в Україні й закінчити її до кінця 1932 року.

Виникає питання: чому саме колективізацію почато з України, а не з Росії, чи одноразово по всьому Союзу?

Речник лівих проф. Тарсіц пояснював це так: українське селянство найбільш незалежне, для нього земля — це життя. Зломати опір українського селянства — це означатиме перемогу колективізації по всьому Союзі. Саме цього домагаються сталінці.

Наскільки ця постанова була нежиттєздатна, стверджує те, що на кінець 1929 року по всьому СССР колективізовано було лише 4,3 відсотка господарств.

У квітні 1929 року XVI з'їзд партії большевиків ухвалив другу, більш жорстоку, постанову про „суцільну колективізацію" в примусовому порядку. Але українські селяни і далі відкидали „гуртове-чортове." Їх найбільш лякало, що за статутом колгоспники одержуватимуть платню натурою. Виглядало це так: після виконання плянів хлібопоставок, насіннього, страхового і кормового фондів — рештка зернових розподілюється на вироблені трудодні. Не тяжко було селянам передбачити, що їм готується.

Сталін, за порадою мудрішого від його виходця з України Л. Каґановіча, застосував нечувану кару: 27-го грудня 1929 року в „Правді" появилась його стаття під назвою „Ліквідація куркулів як кляси на основі суцільної колективізації". А 25-го січня 1930 року в цій же газеті в передовиці говорилось про безпощадну висилку куркулів в „отдаленные местности".

Згадана постанова і наказ Сталіна започаткували розгром українського села і безоглядний грабіж усього їстивного, що викликало суцільний голод і масове вимирання українського населення.

За даними статистичного управління СССР, в 1927 році було 1.100 тисяч куркулів, що нараховувало близько 5 мільйонів душ. Можна припускати, що половина з них жили в Україні. Коли врахувати, що розкуркулювали і середняцькі (підкуркульників) господарства, то цифра репресованих збільшиться на 10-15 відсотків.

Для проведення примусової колективізації Сталін відрядив на Україну свого посланця Менделя Хатаєвича та 25 тисяч ленінградських і московських комуністів. Згодом до цієї армії ще додано 10 тисяч, які лишилися керувати колгоспами на посадах начальників політвідділів т. зв. Машино-тракторних станцій.

Людоненависницькі тисячники протягом 1930-32 років розгромили не тільки заможніші господарства, а й звичайні господарства, що сяк-так зводили кінці з кінцями, а родини їх у товарних вагонах вивезено до Сибіру. Таким чином справжніх українських хліборобів було знищено назавжди.

Про цей розгром Сталін у своїх писаннях згадує: „ЦК ВКП/б/ уповноважив членів партійного апарату арештувати і виселяти десятки і сотні тисяч куркулів".

І все ж після масового розкуркулювання та репресій терор тривав далі. Бож йшлося про те, щоб велику частину українського населення знищити взагалі. Адже первинний плян хлібоздачі по Україні було виконано. Тоді було надано „зустрічний плян", а після того — плян „самообложення". І на кінець — наказ про здачу „лишків хліба", що його вже не було...

Ці „лишки" хліба шукали комсомольські активісти, що розкуркулювали, не тільки по коморах, хлівах, льохах, а й рили городи та розкидали тік, щоб знайти прихований пуд зерна. З гіркотою треба ствердити, що в розкуркулюванні і розшуках за хлібом активну участь брали місцеві українці „комнезамщики", що згодом першими померли від голоду...

Вже в жовтні 1932 року примара голоду добиралася до кожної хати. Почалася тривога: предбачливі молоді селяни лишали домівки, шукаючи притулку в містах. Але велике безробіття унеможливлювало знайти будь-яку працю. Країну охопила нечувана депресія, робітники і службовці по два-три місяці не одержували зарплати — животіли авансами.

Раптом поширилася чутка, що на Московщині можна вільно купити борошна, крупи в необмеженій кількості. І почався масовий похід (як на прощу) до Вороніжа, Курська, Орла.

Справді, на базарах російських міст хліба було хоч греблю гати і ціни помірковані — 30 карбованців за пуд. Радо купували хліб і без пригод сідали до поїзда Вороніж — Київ. Але... на першій зупинці відділи ҐПУ і міліція хліб конфіскували, власників купленого як „спекулянтів" арештовували і запроторювали до тюрем.

На початку 1933 року почалася масова смертність. Опухлі люди живилися всякими покидьками: їли дерть, бурякове насіння, макуху (свійські тварини, щури, ховрахи вже були заздалегідь з'їдені). Поширилися страшні вісті про людоїдство.

Поскільки в нашій пресі часами згадується страшне слово людоїдство, в ім'я правди мусимо дещо спростувати. Вже після голоду побував я в сотнях сіл в багатьох областях. З розповіді селян це людоїдство виглядало зовсім інакше. Таких матерів, що, збожеволівши, начебто заподіяли смерть своїм дітям, — не було багато. Хіба окремий один-два випадки; проте люди найшвидше засвоюють такі чутки і потім повторюють їх. Але були випадки, коли злочинці-спекулянти для наживи виробляли ковбаси з людського м'яса, але це не були селяни...

Були і інші приклади жахіть: прикладом може бути Бердичівський дитбудинок для безпритульних. Під час голоду до цього будинку міліція приводила щоденно десятки безпритульних підлітків. Директор Шапіро заносила їх до реєстру, одержувала на них приділ, який продавала на базарі (по 500 карбованців за пуд борошна), а дітей морила голодом. Протягом року відвезено на цвинтар біля тисячі підлітків, але приділ на них одержували далі. Під час судового процесу виявилось, що робилось це злочинство з дозволу міських керівників. І що ж? Декого "виключили" з партії, декого засудили на два-три роки примусової праці для так годиться, і все.

Були окремі випадки, що дехто з голодуючих у

(Продовження на стор. 3)

Кен Блум...

(Закінчення зі стор. 1)

інструменти. Зацікавлення німецькою цитрою тривало довгий час, як перед тим, ще в дитинстві, духові інструменти. Струнні інструменти його полонили найбільше, і тут протягом довгого часу він скоштував гри навіть на російській балалайці, щоб нарешті опинитися музикантом у грецькому музичному ансамблі, далі в турецькому, а навіть грав він певний час в індуській групі, куди його привабила була клясична індуська музика. Це все від 16-го року життя.

Очевидно, у пошуках все нових і нових струнних інструментів не міг Кен Блум не зацікавитися бандурою, до якої він відчув особливий потяг. Про свою зустріч з бандурою радо розповідає Було це в 1972 році. У крамниці з музичними платівками у Лос Анджелесі побачив він платівку, де на обгортці було зображено шість музикантів, що сиділи і тримали на колінах незвичайний інструмент, до якого відразу прикипів його погляд. Звук бандур йому дуже сподобався: цю платівку, купивши, грав без перерви. Як людина незвичайно діяльна, винахідлива і метка, Кен Блум дуже швидко знайшов стежку до українських бандур, до бандури і до її майстрів, у яких вирішив удосконалити свій власний спосіб будування бандур. Справа в тому, що сам Кен Блум зробив був бандуру для себе на підставі зображень на згаданій обкладинці платівки, не знаючи ще докладно, що і як. Так що його первісна бандура є дуже своєрідна — це зовсім мініятюрна бандура.

Як музика і артист, він залишив західнє побережжя ЗСА, відвідав Чикаго і нарешті Торонто. Тут він виступав на різних народних фестивалях, граючи на багатьох інструментах, як це було його звичаєм. В Торонто були українці, які запросили його до Едмонтону, де — йому сказали — є знавець бандури д-р Андрій Горняткевич, який „відповість на всі питання" К. Блума щодо бандури, її історії, способу її побудови тощо. Сподівання К. Блума не завели: в Едмонтоні довідався він про все, що він бажав знати; побачив і те, як робиться справжня чернігівська бандура, як граються на ній думи; дістав і відповідну літературу про бандуру та відомості про бандуристів у вільному світі. Заприятелювавшись з великим ентузіястом бандури і пропагатором її д-ром А. Горняткевичем вже з 1974 року, К. Блум підтримує з ним знайомство і дружбу теж сьогодні і раз-у-раз відвідує захід Канади.

З Едмонтону виїхав К. Блум з багатьма адресами, наприклад, майстрів бандури кобзарів братів Петра і Олександра Гончаренків, які роблять полтавські бандури, і взагалі — він потрапив до Дітройту, де панує Капеля Бандуристів ім. Т. Шевченка, де живуть кобзарі-бандуристи Китасті, Назаренки, Приймак, Лісківський і інші славні кобзарі-музики.

Українська гостинність не знає меж — перед молодим американцем Кеном Блумом, що забажав пізнати зблизька бандуру і бандуристів, не тільки двері українських хат були відкриті, але і українські серця: Кен Блум не має досить слів, щоб розповісти про ту поміч, яку він дістав у Едмонтоні, а згодом в Дітройті, в Міннеаполісі чи деінде. Це в Дітройті бандурист-кобзар Григорій Назаренко навчив його грати на бандурі по-справжньому, і він подружився там з усією родиною маестра.

Десь з 1975 року, коли К. Блум зробив свою першу полтавську бандуру, він розпочав пропагувати цей інструмент серед інших любителів музики і струнних інструментів у ЗСА і Канаді. Відтоді він інтенсивно дає коцерти і лекції у різних містах, де при коледжах існують курси народної музики. Навчає він переважно не-українців. Кляса І — всі студенти будують собі власний інструмент. Кляса ІІ — всі грають. Наприклад, на 30-40 учнів у Школі народної музики в Чикаго був у нього лише один студент українець. Всі інші — це молоді студенти й студентки, які поруч бандури і української музики, теж вивчають гру на інших народних інструментах.

Сам К. Блум часто виступає. Його концерти він розпочинає завжди бандурою. Відгук публіки — надзвичайно прихильний, і здивуванню всіх нема меж: що це за інструмент? звідки він? хто і що на ньому грає і які можливості для виконування на бандурі клясики чи американської народної і сучасної музики? І тут в особі Кена Блума маємо справжнього знавця нашого старого унікального інструменту. Він опанував „бандурознавство" до віртуозности сам і дуже здивований тим, що так мало про бандуру знають самі українці, навіть ті, що на ній вміють грати...

Може ця ситуація зміниться. Ось тепер, у Ню Йорку, в Українському Інституті Америки, він навчав групу українців про цей інструмент і про все, що з ним пов'язане.

У довгій розмові з редакторами „Свободи" К. Блум красномовно довів, що він знає добре свій незвичайний як для не-українця предмет. До тонкощів пізнавши всі кобзи-бандури від найстарішої до сучасної, К. Блум будує тепер удосконалену, яку називає „ніженською бандурою", це „наступний крок" вперед ця його бандура, над якою він працює останні шість років. „Давня бандура мала певні обмеження, якщо б на ній грати клясичну европейську музику". Пояснює він обмеження бандур чернігівської чи полтавської, „зате ніжинська буде інша. Тоді для інструмента відкриються колосальні можливості і він вийде із замкнутости самої української громади 'на ширші води' ".

У підсумку він ствердів, що справжня традиція кобзи-бандури існує тут, у вільному світі, а не в самій Україні, де є великі урядові обмеження для розвитку цієї національної галузі української культури, що і не дивно, враховуючи безправ'я, яке там існує, і протиукраїнський похід влади проти всього дійсно національного.

За цей час К. Блум збудував на замовлення вже 12 бандур. Він мріє про те, щоб займатися тільки будуванням бандур особливо тепер, коли з України не можна дістати цього інструмента. Крім того банрури совєтського виробу не такі добрі, як ці, західні, над якими справді трудяться такі досконалі майстри бандури, як Гончаренки, Лісківський, В. Гірич, Ю. Приймак, П.Степовий, — декого з них вже нема поміж нами, — і інші. Не стало вже і д-ра Зіновія Штокалка, легендарного бандуриста, лікаря-громадянина, літератора, поета і мислителя, який — вірний заповітам знищеного большевиками Гната Хоткевича, — дав до скарбниці бандури і кобзарства неоціненний вклад.

Не забув гість в редакції згадати і про спогади композитора Дмитра Шостаковича, що сколихнув весь західній світ розповіддю про розстріл кількох сотень сліпих кобзарів — народних українських рапсодів канібальською совєтською владою на початку 30-их років цього „цивілізованого" століття. Щоправда, цей вільний західній світ швидко над цими смертями „перейшов до порядку денного"... Але так легко забути свою спадщину, сумну і не-сумну, не повинні самі українці.

З ентузіязмом „неофіта-українця" говорив Кен Блум про грядучий кокнцерт Капелі Бандуристів з Дітройту у Карнегі Голл вже в наступну п'ятницю, 20-го травня, куди він і всі його сердечні друзі з Ансамблю „Гомін Степів" і з Школи Кобзарського Мистецтва вибираються, і радить нам усім — не пропустити нагоди почути знову рідну кобзу-бандуру.

Кен Блум працює над „ніжинською" бандурою.

З пожовклих листків

(Продовження зі стор. 1)

того, що сама радянщина лишилася тепер без хліба, цукру, мяса, молока, яєць та інших продуктів. В додатку до всього під час минулих жнив селянство не зібрало того збіжа, що вродило, а лишило його гнити на пні, бо не вважало доцільним збирати „лишки", щоб їх віддавати комуністичній владі.

Большевики на саботаж селянства відповіли рішучими засобами примусу. Назовні здавалося, що вони досягли свого, й активний спротив селянства зломили, але селянство почало широку пасивну резистанцію і саботаж. Це все привело до теперішнього невідрадного стану, коли міліони населення радянщини опинилися перед голодом. Дюранті потішає читачів своєї газети тим, що в цьому нічого страшного нема, бо населення Росії [України] вміє тугіше затискати свої паски й терпіти без міри й кінця. Тому голод у Росії не викличе революції чи бунту проти радянської влади, якщо не прийдуть якісь зовнішні комплікації.

• • •

Про Волтера Дюранті і його спочатку замовчування, а пізніше тенденційні перекручування голодової ситуації в Україні (яку він називає за загально поширеною практикою в ЗСА „Рашією", слід читати в ширшому есеї д-ра Мирона Куропася „Американська 'Червона декада' промовчування вісток про Великий Голод", надрукованому в „Свободі", чч. 82, 83 і 84, з 3-го до 5-го травня ц.р. — Ред.

„Віва Бойко"...

(Продовження зі стор. 2)

ватор та критичний підглядач нашого життя з прикрими недоліками. Він своїм сатиричним пером уміє обернути боляче і трагічне у веселе і смішне, хоч у рефлексійному відлунні залишає воно терпкий, та якже правдивий посмак.

Може побудова самої п'єси ще не є ідеально сконструйована (довга непорушність нібито мертвого Бойка), може є дещо з поверховности в деяких персонажах твору, та воно не найважливіше. Бо саме засаднично вагоме це те, що Будний має „жилку" і талант сатирично - драматичного творця. Ми тільки одного можемо бажати, а це, щоб він не загорівся солом'яним вогнем початківця-драматурга (хоч, щоправда він уже написав декілька речей), а працював дальше в цьому, так потрібному напрямі. А громадянство повинно піти йому назустріч.

Коли ж ідеться про гру акторів, то на перший плян вибився, вже і самою довжиною ролі, відомий актор-комік В. Довганюк, як український патріот, колишній борець за Україну, Нестор Бойко. Його одружені син і дочка, не зовсім за його згодою, примістили його в „Домі для старших". Однак коли він виграв на льотереї 1 мільйон долярів, притьмом і наперекір кожне подружжя хоче його мати в себе вдома. Може ще в жадній іншій ролі вплив Й. Гірняка не позначився на Довганюкові так чітко і додатньо, як на цьому персонажі (він потрапить заграти і без впливу Гірняка, наприклад у „Суєті"). Комізм Довганюка, як і вся його гра — щира і переконлива. Ліля Лозинська, в ролі його дочки Галі (Ліля закарбувалась у пам'ять з давнього скечу Ікера), оформлюється на першорядну актрису своєю поставою, виглядом і темпераментом, а передусім голосом, що виповнить кожну залю. В ролі невістки Бойка, Павлини, Олександра Микитенко також талановита. Її м'якість та кокетливість, як давніше в „Суєті", була найзамітнішим відрізненням її гри від Лозинської. Крім Довганюка, представниця старшого покоління у ролі пенсіонерки Клапчакової, Ніна Тарновецька яка завжди є прикладом виразної і правильної вимови, виконала свою ролю прикладно. Зв'язаним із сім'єю Бойка тільки через „Дім для старших" фантаст-дивак Стрибог, що бродить мріями по плянетних просторах, бездоганно заграв Юрій Микитин. Дальше поправними були внучка Бойка, в ролі Олени, Андрія Можарівська, адвокат Микола Кандюк у ролі Бойкового сина, Симона. У грі внука Бойка, студента Андрія, Ореста Лещишина є ще дещо штивности, а може це випливало з характеру ролі. У пенсіонерки Галі Куфіль і Олекси Стельмаховича, як сина Бойка, Івана, гра була приємлива, та дикція могла б була бути дещо чіткіша, в Івана — на початку тільки. Епізодичну ролю адвоката виповнила Люба Шкамбара.

Про постановку і костюми клопоталася Марія Левицька, яка, як виглядає, якось дає собі раду з морочливим завданням режисера. Радше практичні декорації виконав мистець з України Богдан Головацький. З улаштуванням сцени були ще пов'язані Стефан Приймич та Марко Кушніренко.

Адміністрація театру була в руках нюйоркчанина Михайла Івасівки, якому, не зважаючи на вклад праці, не пощастило стягнути до залі Вашінґтон Ирвинг школи більше потрібної публіки.

Успіх вистави, як і самого твору був очевидний і безсумнівний. Публіка вітала щиро і оплескувала виконавців. Від Студії Крушельницької були квіти і побажання успіху, а від „Заграви" дякував глядачам і всім, тим, що допомогли у здійсненні виведення вистави, В. Довганюк.

З нетерпеливістю дожидаємо наступного гостювання „Заграви"!

Теодор Терен-Юськів

ОПИТИ ВИКАЗУЮТЬ, ЩО черговим негритянином, який може стати посадником великого міста Філядельфії є Вілсон Ґуд. Наступного тижня в цьому місті відбуватимуться передвибори і згідно з опитами Ґуд значно перевищує колишнього посадника Френка Різзо, який, не зважаючи на різні контроверсії, вирішив ще раз спробувати щастя у виборах. Обидва кандидати належать до Демократичної партії і мають велику практику у веденні міських справ. Від 1947 року у Філядельфії не було республіканського посадника і Республіканська партія не приділяє великої уваги до виборів в цьому році. Ґуд і його помічники намагаються здобути підтримку у національностевих меншостей, зокрема еспаномовних виборців, користуючись практикою чикагського посадника Геролда Вашінгтона.

Комуни...

(Продовження зі стор. 2)

нестямі старався їсти м'ясо померлих. Але знову ж таки: це не було загальне явище серед голодуючого народу. Треба не забувати, що в ті роки українське село було релігійне і жило по-Божому.

Мусимо ще згадати, що ліва опозиція, троцькісти, намагалась на трагедії українського села нажити собі політичний капітал. Л. Троцький звернувся з відозвою „До русскіх рабочіх", в якій намагався довести, що сталінська політика веде до розвалу країни. І хоч відозва ця розповсюджувалась на заводах, впливу на робітників не зробила.

Цей лист дав підставу Сталінові наказати ГПУ (Державному Політичному Управлінню) про поголовний арешт „лівого ухилу". Троцького було вислано до Туреччини, а його однодумців запроторено до спеціяльних таборів на Амурі. Це був чи не найбільший за кількістю заарештованих погром жидів за всю історію Російської імперії. Дивно тільки те, що жиди у вільному світі про це замовчують.

Саме в той час, як українські селяни вимирали, хліб український ішов до західних держав у обмін на валюту. Інакше кажучи: перші тракторні заводи, металюргійний комбінат і кавчуковий завод побудовані за пограбований хліб в українських селян, які померли голодною смертю.

Нарешті в 1933 році почалася друга фаза колективізації в Росії. Щоб не викликати спротиву, Сталін опублікував у „Правді" листа „Головокружіння від успіхів"; розгром українського села вважалось „успіхом", але застосовувати такі методи в Росії було заборонено.

Щоб закріпити „успіхи" в Україні та невтралізувати будь-який опір, Москва наказала знищити провідну верству інтелігенції. Насамперед було ліквідовано під кінець 1920-их років рештки УАПЦеркви, а її ієрархів і духівництво запроторено до концтаборів. Після цього почалися судові процеси: Шахтинська справа, СВУ (Спілка Визволення України), процеси над працівниками освіти, кооперації, фінансово-економічних установ (кінець 20-их і початок 30-их років), Розгром „Червоного козацтва", українізації та арешти працівників культури, мистецтва і літератури. І почалася пляномірна русифікація, яка триває і нині.

Мова цифр

У 1937 році було проведено черговий перепис населення; підсумки його були такі жахливі, що прийшлося перепис скасувати, а керівників, що його провели, знищити або на різні строки засудити. Наступний перепис 1939 року з певними приписками не міг приховати великого голодомору, демографічної катастрофи в Україні.

Ось що говорять совєтські цифрові дані: в 1920 році жило в Україні 25,5 мільйона населення, в 1926 — 29 мільйонів, а за переписом 1939 року населення становить лише 31 мільйон. За 13 років людність зросла лише на 2 мільйони. Якщо ж врахувати приписки та переселення росіян в Україну, то рівень населення становитиме ту ж цифру, що була в 1926 році, тобто не більше — 29-ти мільйонів.

Якщо припустити, що в ці роки середньорічний приріст був 20-х років — 1 міл. річно, то населення на кінець 1939 року мало б бути не менше 42 мільйона душ. Де ж ділося одинадцять мільйонів?

Дещо пояснює інше число. За даними 1930 року в Україні жило біля півтора мільйона росіян, а за переписом 1959 року їх вже є 7,4 мільйона. Це число стверджує, що і після війни російське населення переселюють на українські землі, щоб прискорити денаціоналізацію та створити єдиний совєтський (читай — російський) народ.

Сліпий кут

На мій погляд, СССР — це Совєтська монопартократична держава, в яку вплетено в одну сукупність кілька систем: феодально-рабовласницьку, державо-капіталістичну і сурогатно-соціялістичну. Тому і панує беззаконня, сваволя, терор і грабіж поневолених народів.

Ця держава стала єдиним продуцентом виробництва і збуту; єдиним працедавцем, де робітники і колгоспники працюють за визначену державою мізерну платню. І, найголовніше, що цей примус утримується на перманентному страхові.

Держава виступає в ролі єдиного працедавця, а робітник — у ролі найманої сили, об'єднаної в „державні профспілки". Саме через це наявна тут низька продуктивність праці і низька якість продукції. Навіть витворилось поняття: „роботодавці роблять вигляд, що вони нам платять, а ми робимо вигляд, що їм працюємо".

Вже півстоліття тривають примусово створені колгоспи, керовані розбухлим бюрократичним апаратом, а хліба і до хліба бракує. Не допомогло „укрупнення колгоспів", спеціялізація їх та збільшення присадибних ділянок, створених з надією, щоб засобами приватника зменшити постійну харчову кризу в країні. Нарешті влада знайшла вихід — купувати в капіталістичній Америці і Канаді хліб, щоб застрахуватися від голоду.

Доречно згадати, що в 1910 році царська Росія продала західнім державам 847 мільйонів пудів хліба, бо справді продукувалося в її межах більше, ніж було потрібно для прохарчування населення.

Новий совєтський диктатор Юрій Андропов, вхопившись за кермо правління, покищо натискає на „підвищення" норм виробітку та „зміцнення" дисципліни. Ці гасла 50 років не сходять із шпальт газет, і крім переслідувань рядового трудівника — нічого не дають. Все лихо акумульовано в колгоспній системі, яка не життєздатна. Але чи піде Кремль на ліквідацію колгоспів? Покищо жадних підстав для цього нема. Бо в совєтах диктує не логіка і глузд, а політика.

Але коли б сталося так, що колгоспи відійдуть у забуття (а це мусить колись статися, якщо совєти мають стати самовистачальними), то, щоб виховати покоління справжніх хліборобів, треба чекати щонайменше 10-15 років.

Появилася...

(Продовження зі стор. 1)

кинувсь перед світанком, я почув, що мої сини в сні (бо вони були зі мною) плакали і просили хліба..." І ці Дантові слова спрягаються ув одно із описом О. Воропая трагічних голодних років в Україні.

Книжку — в ціні 5 долярів — можна замовляти в УНІГУ: The Harvard Ukrainian Research Institute, 1583 Massachusetts Ave., Cambridge, Mass. 02138.

Гостина Студії Л.Крушельницької в Пармі

В існуючих господарських умовинах, громадського розбиття і зменшення українського потенціялу через вимирання й асиміляцію, мистецькі ансамблі щораз рідше зважуються на виїзди зі своїми постановками до віддалених районів. Тому з радістю відмічуємо приїзд до Клівленду у малому проміжку часу двох високомистецьких ансамблів — вокального і драматичного, а це 6-го березня Оперного Хору під диригентурою Володимира Колесника зТоронто, і 23-го квітня Студії Мистецького Слова Лідії Крушельницької з Ню Йорку.

На жаль,в обох випадках громадянство північного Огайо не скористало з нагоди насолоджуватися найкращими зразками тих ділянок мистецтва і не спромоглося доцінити віддану працю жреців культури бо виступали вони у напівпорожніх авдиторіях й від'їхали з недоборами.

Про Оперний Хор писали ми в ч. 61, а тепер поділимося враженнями з виступу адептів драматургії, школених Л.Крушельницькою у її власній Студії, яку перебрала вона тому 18 років від основниці Олімпії Добровольської-Гірняк і продовжує педагогічну працю без розголосу, без похвал і без громадських фондів. Школить вона виростаючу в Америці молодь українського слова і з двома вищими групами виступає з різними жанрами театрального мистецтва у власній постановці (режисурі) на самостійних виставах у містах ЗСА і Канади, або в програмах громадських імпрез.

Учнями Сттудії в більшості є студенти американських високих шкіл і вони добровільно присвячують час на опанування української мови та засвоєння й плекання театрального мистецтва. В Пармі 24 (з усіх 50) учнів обох статей показали набуте акторське вміння у творах Лесі Українки і Івана Франка. Їх виступ відбувся під патронатом Українських Злучених Організацій — Відділу УККА в театрі Повітового коледжу і викликав захоплення добірної публіки, яка стоячою овацією, квітами і словом голови УЗО д-ра Богдана Футея дякувала за 2½-годинну насолоду. Твори Л. Українки „Триптих" і Франка „Іван Вишинський" своїми моральним і патріотичним змістом мусять побуджувати у глядачів особливе переживання й зворушення.

У програмці вичислені всі виконавці, що виступали на сцені і працювали у підготовці, то годі тут усіх назвати чи вирізнити, бо вив'язалися вони із своїх роль якнайкраще. Та все ж таки один з них д-р Аскольд Лозинський у ролі Старця-схимника в печері на Атонській Горі заблищав талантом актора і став зіркою Студії. Його креація Івана Вишенського була майстерна. Наші громади повинні запрошувати Студію для виступів у них, а також варто записати всю поему на платівку. Цією чудовою релігійно-патріотичною поезією, завжди актуальною, А.Лозинський філософічними монологами схимника зачарував слухачів, які в абсолютній тиші сприймали кожне слово і скривали від сусідів сльози із зворушення. Гру старця Івана переведено на тлі гурту десяти дівчат, які у відповідній хореографії рецитували слова поета. Четверту яву зайняв діялог Старця з Ігуменом, якого грав Андрій Прятка.

В першій частині гостинного вечора Студія поставила „Триптих" Лесі Українки. Щоб вповні зрозуміти зміст і символіку творів Л. Українки треба знати про їх виникнення та античну та середньовічну історію, бо через цензурні переслідування царської Охрани, вона писала про героїчне минуле тодішніх народів, щоб тими взорами освідомлювати рідний нарід. Програмка не подавала пояснень, а такі придалися б для глядача.

Виставу в Пармі зачато „Орфеєвим чудом", в якім мітичні грецькі герої Орфей, Зет і Амфіон (Орест Кебало, Лесик Кмета і Ярослав Шуль) будують камінний мур. Помучені і зневірені, знаходять для Орфея флейту і вслухуються в його жалібні тони. Музика викликує з нетрів людей, які, очаровані нею, докінчують мурування. Очунявши, герої стверджують: „Диво сталося, дивіться! Адже таки послухало каміння!". У віруваннях Орфей мав силу своїм співом чинити надзвичайні діла. Цим Леся підказує, що „силу рідному народові дасть поетичне слово великих співців" (Петро Одарченко).

В другій частині дівчата, а згодом й Іфігенія, виходять з храму Артеміди в місті Партеніті в Тавриді, тобто на Кримському півострові, і збираються біля статуї богині в гайку над морем. Король Агаменнон в поході на Трою віддав доньку Іфігенію в жертву богині Артеміді. Богиня врятувала Іфігенію й унесла в Тавриду на жрекиню при її святині. Іфігенія посвятилася вмерти „за честь і славу рідної Еллади", але не хоче „на безслав'ї тихо гаснути" на чужині. Вона перемагає себе, відкидає меч і „для слави рідної країни" буде жити в чужині „без родини, без імени", бо така воля Артеміди. Цю коротку, але сильну драму відтворили: Софійка Зєлик у головній ролі, Уляна Шумська та хор десяти дівчат.

В апокрифі „Що дасть нам силу" убогий тесля (Я. Шуль та хори дівчат і хлопців) зробив три тяжкі хрести на розп'яття засуджених, і втратив силу. Коли побачив як Син Чоловічий у тернях впав під тягарем хреста, з відзисканою силою, тесля взяв від Ісуса хрест, бо „я зробив сей хрест важким, то й мушу я нести його". Цей апокриф повчає, що дух людини сильніший від тіла й втоми, якщо почуває вона моральну повинність виконання обов'язку.

Названі літературні твори драматизувала сама вчителька Л.Крушельницька, а відповідну музику для співів хорами, для танців та для ілюстрації створив д-р Ігор Соневицький, який також грав на фортепіяні і керував трьома музикантами. Хореографію створили: Ольга Івасівка для „Триптиху", а Рома Прийма-Богачевська для „Івана Вишенського", строями і декораціями зайнялася Марійка Шуст, а світлами Юрій Ґречило і Андрій Ганкевич.

Слухаючи зі сцени чисту українську мову нашої молоді і вивчені нею довгі ролі (грали без суфлера), раділи ми і вийшли з театру підкріплені оптимізмом. В дусі знаходили ми відповідь на тривожне питання „Де наші діти?" — „Ось тут, на сцені, в українській Студії!". Театр завжди був у нашій історії не лиш місцем мистецьких пописів і розваг, але й школою національного освідомлення, а актори жили й посвячувалися для рідного народу. За це поневолювачі строго цензурували й забороняли українські вистави.

З признанням дякуємо Л.Крушельницькій за її посвяту й гарні висліди. При тому хочеться просити громадянство звернути увагу на ту дуже корисну Студію й допомогти їй матеріяльно відвідуванням вистав, щоб вона могла продовжувати існування й плекати серед нас національну змістом культуру.

Степан Кікта

ЗБОРИ

● ВІДДІЛІВ УНС ●

СЕРЕДА, 22-го ЧЕРВНЯ 1983 р.

Мілвокі, Виск. Річні збори Т-ва ім. Ів. Франка 103-ій Відд., о год. 7-ій веч. в залі української православної церкви Св. Покрови у Мілвокі. На порядку нарад: звіти членів Уряду та вибір урядовців на черговий рік. Просимо всіх членів прибути. — Уляна Тишинська, секр.